

CSÁTH GÉZA, CON NGƯỜI THIÊN TÀI VÀ MÃI MÃI TRẺ TRUNG, NHÀ VĂN TÂM LINH KÌ LẠ NHẤT CỦA HUNGARY VỪA ĐƯỢC RA MẮT BẠN ĐỌC VIỆT NAM VỚI TẬP 20 TRUYỆN NGẮN (NXB THANH NIÊN, 2009). CHÚNG TÔI ĐÃ TÌM ĐẾN DỊCH GIẢ TẬP TRUYỆN – NGUYỄN HỒNG NHUNG.

Thưa dịch giả Nguyễn Hồng Nhung, cơ duyên nào đã đưa chị đến với những tác phẩm của Csáth Géza?

Tôi học đã học Khoa Ngôn ngữ và Văn học Hungary tại Trường ĐH Tổng hợp Budapest – Hungary khóa 1972 - 1978 và Csáth Géza là tác giả có trong giáo trình. Sinh viên đều rất sợ học về ông, bởi ở tuổi trên dưới hai mươi, chưa thể đủ kinh nghiệm sống lẫn tri thức để hiểu hết văn phong cũng như nội dung tác phẩm của nhà văn đặc biệt và thiên tài này. Với sinh viên ngoại quốc như tôi còn đáng sợ nữa, vì phải học ông qua một ngôn ngữ đặc thù như tiếng Hungary. Nhưng rồi sau này, với tuổi đời cùng những kinh nghiệm sống đã trải qua, tôi đọc lại Csáth Géza và hiểu được nhiều hơn tác phẩm của ông. Tôi cảm thấy tác phẩm của ông có một cái gì đó gần gũi đặc biệt với tôi khiến tôi yêu thích và mong muốn dịch ra tiếng Việt để chia sẻ với bạn đọc trong nước.

Csáth Géza được dạy trong giáo trình đại học, chắc hẳn ông có một vị trí đặc biệt quan trọng trong nền văn học Hungary?

Đúng vậy. Tuy chỉ sống 32 năm trên đời (1887 - 1919), nhưng ông để lại một sự nghiệp tác phẩm đồ sộ, với nhiều thể loại khác nhau: truyện ngắn, kịch, nhạc kịch, phê bình văn học, phê bình âm nhạc, nhật ký, ghi chép, thư từ về văn học, về

nghề y, về chiến tranh, những nghiên cứu khoa học như một bác sĩ thần kinh phân tâm học. Nổi bật trong sự nghiệp văn chương của Csáth Géza là những truyện ngắn, mà ở đó chất thiên tài trên nhiều lĩnh vực của ông được bộc lộ rõ nhất. Tác phẩm của ông đã được dịch ra hầu hết các thứ tiếng trên thế giới.

Điểm gì ở Csáth Géza hấp dẫn chị nhất?

Như ngay trên bìa cuốn tập truyện ngắn của Csáth Géza đã ghi rõ: Nhà văn tâm linh kỳ lạ nhất của Hungary - chính chất tâm linh này cuốn hút tôi. Truyện ngắn của Csáth Géza là những bức tranh về thế giới tâm hồn, tình cảm, tinh thần con người rất tinh tế, nhiều góc cạnh và rất sinh động. Không chỉ môi trường xã hội - nơi có các mối quan hệ con người với nhau - quyết định thế giới tâm lý tình cảm của con người, mà còn cả thiên nhiên, khí hậu, những yếu tố vũ trụ con người chưa biết hết và giải thích hết tác động vào nữa. Truyện ngắn của Csáth Géza vén bức màn bí hiểm của một tiểu vũ trụ - là thế giới tâm tư của những con người riêng biệt.

Trong tập sách, chị thích truyện ngắn nào nhất, vì sao?

Tôi thích cả 20 truyện tôi chọn dịch, phần lớn là các truyện nổi tiếng của Csáth Géza. Nhưng có lẽ *Cái chết của chàng phù thủy* làm tôi ám ảnh nhất. Trong truyện, chất đặc thù phương Tây trộn lẫn phương Đông của văn học Hungary biểu lộ rõ nét, phải chăng gốc gác Châu Á và nền văn hóa Thiên Chúa giáo sâu đậm của dân tộc này đã tạo nên nó. Truyện như một giấc mơ lẫn lộn

DỊCH GIẢ NGUYỄN HỒNG NHUNG

TÔI NHẬN TỪ CSÁTH GÉZA NHIỀU ƠN HUỆ

CSÁTH GÉZA

giữa thế giới âm – dương trong suy nghĩ, trong hành động, trong cách sống, trong quan hệ giới tính, tạo ra cái thực và cái hồ nghi về sự tồn tại của một kiếp người, nhưng giá trị đề cao trong sự hiện hữu mơ hồ này lại rất rõ ràng: tình yêu, vẻ đẹp tình yêu thánh thiện.

Khi chọn giới thiệu Csáth Géza, chị hy vọng sẽ mang đến một “huông vị” nào cho văn học dịch và người đọc Việt Nam?

Văn học Hungary là một trong những nền văn học đặc sắc nhất của Châu Âu, cũng như văn hóa Hungary nói chung. Với 12 giải thưởng Nobel trên mọi lĩnh vực, người Hung đã từng được coi là cư dân từ Sao Hỏa đến, vì chất thiên tài xuất sắc trong những hoạt động chất xám của họ. Nhưng ở Việt Nam, người ta chưa biết nhiều về văn hóa, văn học Hungary. Đặc biệt, văn học Hungary đương đại gần như thiếu vắng trong văn học dịch ở Việt Nam. Tôi quan tâm đến điều này khi dịch các tác phẩm của Marai Sándor và Kertész Imre.

Csáth Géza không phải nhà văn đương đại, nhưng tác phẩm của ông luôn được xếp vào nền văn học hiện

đại, không chỉ ở Hungary mà ở khắp Châu Âu. Có lẽ chất tâm linh trong tác phẩm của Csáth đã tạo ra điều này. Thế giới tâm hồn tình cảm bí ẩn của con người luôn luôn là một điều mới mẻ cần khám phá, trong bất kỳ thời đại nào và bất kỳ đâu, không trừ Việt Nam.

Riêng với chị, Csáth Géza có ý nghĩa thế nào?

Với tôi, Csáth Géza như một người bạn văn chương gần gũi. Tôi thích dịch Csáth Géza vào ban đêm, lúc đó tôi có cảm giác hiểu rõ những gì nhà văn muốn truyền tải, tôi “nhập” được vào tâm hồn ông và tìm ra những từ ngữ tiếng Việt thích hợp một cách dễ dàng. Cách viết tản văn, tùy bút và thơ xuôi đã giúp tôi nhiều trong việc chuyển ngữ, nhất là những truyện như *Buổi tối*, *Buổi dạ hội đêm hè*, *Tôi đã gặp mẹ*, hay một trong những truyện khó dịch nhất là *Thuốc phiện*. Dịch tập truyện ngắn này, đọc lại nó, tôi thấy cảm xúc tràn ngập tình yêu thương với một ai đấy, với một cái gì đấy trong cuộc đời đã được nhân lên rất nhiều, cùng với tình yêu văn chương. Như vậy, tôi đã nhận được từ Csáth Géza nhiều ơn huệ lắm.

>> NGUYỄN HOÀNG DIỆU THỦY